

Oikeusministeriö

Pl 1
00131 HELSINKI

Pvm
06.10.2003

Dnro
125/050/2003

07-10-2003
7. 10. 2003
al 38, 41 / 2002
OMO 30:00 / 2002
Laur

Viite: kirjeenne 16.07.2003
Asia: lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä Oikeudenkäynnin julkisuus hallinto-
lainkäytössä (oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:8)

OPETUSMINISTERIÖ

MERITULLINKATU 10, HELSINKI

PL 29

00023 VALTIONEUVOSTO

PUH. (09) 160 04

FAX (09) 135 9335

etu.sukunimi@minedu.fi

Undervisningsministeriet

Sjötullsgatan 10, Helsingfors

PB 29

00023 Statsrådet

Tel. (09) 160 04

Fax (09) 135 9335

för.efternamn@minedu.fi

MINISTRY OF EDUCATION

MERITULLINKATU 10, HELSINKI

P.O. Box 29

FIN-00023 GOVERNMENT

FINLAND

TEL. +358 9 160 04

FAX +358 9 135 9335

given.surname@minedu.fi

Ministère de l'Éducation

Meritullinkatu 10, Helsinki

B.P. 29

FIN-00023 Gouvernement

Finlande

Tél. +358 9 160 04

Fax +358 9 135 9335

pré.nom@minedu.fi

www.minedu.fi

Opetusministeriön toimialalla työryhmän ehdotukset koskevat valtion elokuvalautakuntaa, josta säädetään kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain (775/2000) 18-20 §:ssä. Muutosta Valtion elokuvatarkastamon kuvaohjelman tarkastamista, esittämistä ja levittämistä koskevaan päätökseen sekä lain 6 §:n valituslupaa koskevaan päätökseen haetaan valittamalla valtion elokuvalautakunnalta. Valitus on käsiteltävä elokuvalautakunnassa kiireellisesti.

Elokuvia ja muita kuvaohjelmia koskeva lainsäädäntö uudistettiin kokonaisuudessaan vuoden 2001 alusta. Kuvaohjelmien ennakkotarkastusjärjestelmä saatettiin vastaamaan perustuslain 12 §:n 1 momentin sananvapaussäännöksiä. Uudella lailla lasten erityissuojeluun perustuvien näkökohtien vuoksi ennakkotarkastus rajoitettiin koskemaan vain alaikäisille esitettäviä ja levitettäviä kuvaohjelmia.

Elokuviin tarkastaminen edellyttää erityisasiantuntemusta sekä lasten kehityksestä että kuvallisen viestinnän eri aloilta. Muutoksenhakuelimenä toimivan elokuvalautakunnan jäseniltä edellytetään asiantuntemusta juridiikasta, lasten kehitystä koskevista kysymyksistä ja kuvallisesta viestinnästä. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita. Muista jäsenistä ja varajäsenistä tulee osan olla perehtyneitä lasten kehitystä koskeviin kysymyksiin ja osan kuvalliseen viestintään. Lisäksi lautakunta voi käyttää asiantuntijoita.

Lautakunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, lasten kehitystä koskeviin kysymyksiin perehtynyt jäsen ja vähintään yksi muu jäsen on läsnä.

Kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain 7 §:n mukaan lasten kehitykselle haitallisena kuvaohjelmana pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen.

Uudesta järjestelmästä on nyt kokemuksia kahden vuoden ajalta. Uuden lainsäädännön voimassa ollessa sekä vuonna 2001 että vuonna 2002 Valtion elokuvatarkastamon päätöksestä valitettiin viisi kertaa. Uudistusta

edeltäneinä vuosina valituksia tehtiin vuosittain keskimäärin kymmenen. Uuden lainsäädännön aikana valtion elokuva-autakunnan päätöksestä ei ole kertaakaan valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Valituksen käsittely elokuva-autakunnassa tapahtuu siten, että tarkastusviranomaisen eli Valtion elokuvatarkastamo antaa kuvaohjelman valmistajan, maahantuojan, esittäjän tai levittäjän valituksesta elokuva-autakunnalle lausuntonsa, jossa se esittää perustelunsa tarkastuspäätökselle, esim. ikärajan asettamiselle. Valittaja voi tarvittaessa antaa vastineensa vielä elokuvatarkastamon lausunnon johdosta. Tämän kirjallisen aineiston valmistuttua elokuva-autakunta kokoontuu ja katselee päätösvaltaisessa kokoonpanossa kuvaohjelman Valtion elokuvatarkastamon tiloissa, jossa myös tarkastettavaksi tulleet kuvaohjelmat katsotaan ja jossa on asianomaiset välineet eri menetelmin valmistettujen kuvaohjelmien katsomiseen. Kuvaohjelman katsomisen jälkeen lautakunnan jäsenet esittävät mielipiteensä ja lautakunta ratkaisee valituksen. Kaikki ratkaisuun vaikuttava olennainen tieto on nähtävissä suoraan katsotusta kuvaohjelmasta. Tarvittaessa tiettyjä kohtauksia voidaan katsoa uudelleen ja palata johonkin aikaisemmin katsottuun kohtaukseen.

Valittaja ja tarkastusviranomaisen edustaja eivät nykyisin ole läsnä lautakunnan kokouksessa missään vaiheessa asian käsittelyä. Nykyisen lautakunnan toimikauden aikana lautakunnan kokouksissa ei ole ollut tarvetta kuulla asiantuntijoita. Kuvaohjelman katseleminen lautakunnan kokouksessa muodostaa keskeisen osan valituksen käsittelystä eikä esim. todistajien kuulemiseen asian luonteen johdosta ole tarvetta. Suullinen käsittely, jossa kuullaan asianosaisia, saattaisi olla tarpeen ainoastaan silloin, kun valittajan valitus tai tarkastusviranomaisen siitä antama kirjallinen lausunto on puutteellinen. Valittajan vaatimus on yleensä se, että kuvaohjelman ikärajan tulee olla alempi kuin tarkastuksessa hyväksytty ikäraja. Nykyisin asianosaiset ovat voineet täydentää antamiaan asiakirjoja lautakunnan kokoontumiseen saakka eikä sellaista tilannetta, että valittajan vaatimus olisi epäselvä, ole kertaakaan nykyisen lautakunnan aikana ollut.

Kuvaohjelma, joka on valituksen kohteena, on yleensä sellainen, jota ei ole Suomessa aikaisemmin julkisesti esitetty tai levitetty. Kuvaohjelmatalenteen julkisuudesta on oma erityinen säännös kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain 22 §. Sen mukaan tarkastusviranomaiselle lähetetty kuvaohjelma on pidettävä salassa, jos ei ole ilmeistä, että tiedon antaminen siitä ei loukkaa kuvaohjelmaan liittyviä tekijänoikeuksia tai aiheuta tarkastushakemuksen tekijälle tai muulle asiaan osalliselle taloudellista vahinkoa tai vaarana tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Samoista syistä myöskin muutoksenhaun kohteena oleva tallenne on pidettävä salassa eikä sitä ole mahdollista esittää muutoksenhaun suullisen käsittelyn yhteydessä yleisölle.

Kuvaohjelman tarkastamisesta annetun lain mukaan kuvaohjelman julkinen esittäminen alaikäisille on kielletty ennen kuin se on tarkastettu ja hyväksytty esitettäväksi ja levitettäväksi. Valituksenalaisen kuvaohjelman esittäminen suullisessa käsittelyssä julkisesti on tästä syystä monin osin ongelmallinen. Yleisön joukossa ei tietenkään voi olla alaikäisiä. Toisaalta jos kysymys on kuvaohjelmasta, jossa tarkastuksessa epäillään olevan ri-

koslain 17 luvun 17 ja 18 §:ssä tarkoitettua aineistoa, ei sen esittäminen julkisesti valitusta käsiteltäessä elokuvaalautakunnassa ole asianmukaista.

Kuvaohjelmien esitys- ja levityisasioiden ratkaiseminen edellyttää kuvaohjelmien sisällön ja vaikuttavuuden arviointia sekä erityisasiantuntemusta lasten kehityksen ja kuvallisen viestinnän aloilta. Muulla kuin oikeudellisella asiantuntemuksella on siten keskeinen merkitys valitusten käsittelyssä.

Elokuvatarkastamon elokuvasali on suullisen käsittelyn järjestämiseksi epäkäytännöllinen ja pieni eikä sinne mahdu kuin muutama henkilö lautakunnan jäsenten ja sihteerin lisäksi.

Kaiken kaikkiaan näyttäisi siltä, että kuvaohjelmaa koskevan valituskäsittelyn luonteen vuoksi ei ole perusteltua järjestää julkista suullista käsitelyä eikä näin ollen ole syytä ulottaa kaikkia työryhmän mietinnön ehdotuksia elokuvaalautakuntaan. Kuvaohjelmien tarkastusta koskevien valitusten määrä on vähäinen, ja ehdotetun uudistuksen merkitys kuvaohjelmien tarkastukselle olisi varsin vähäinen. Nykyiselle käsittelytavalle on asianmukaiset perusteet eikä järjestelmän toimivuudessa ei ole ollut ongelmia. Edellä sanotun perusteella näyttäisi siltä, että kuvaohjelmien tarkastamisesta annetussa laissa olisi nimenomaan syytä säätää, että suullista käsitelyä, joka olisi julkinen, ei ole tarpeen järjestää.

Kansliapäällikkö

Markku Linna

Hallitusneuvos

Heikki Rosti

TIEDOKSI Opetusministeriö: KTPO, KUPO, TAL HAY/rk ja hr